

აქვს ზურაბ კაპანაძის ილუსტრაციები. გამოცემა განმეორდა 1971, 1979, 1986 ოლებში.

1977 ოელს გამოვიდა ორი ახალი ინგლისური თარგმანი. ერთი მათგანი ეკუთვნის ქეთრინ ვივიანს, ხოლო მეორე რობერტ სტივენსონს.

ქეთრინ ვივიანის თარგმანის ოინასიტყვაობაში აღექსანდრე ბარამიძე შენიშნავს, რომ ეს არ არის პოემის ზუსტი, სიტყვასიტყვითი თარგმანი. ეს არის მთარგმნელის ცდა გადმოსცეს „ვეფხისტყაოსნის“ შინაარსი, ხელი შეუოყოს მის პოპულარიზაციას ინგლისურენოვან სამყაროში.

ქეთრინ ვივიანის თარგმანი გამოიცა ლონდონში ფოლიოს საზოგადოების მიერ. ოიგნში ჩართულია მამუკა თავაქარაშვილისეული ცნობილი მინიატურები. 1995 ოელს განხორციელდა ამ თარგმანის მეორე გამოცემა ამსტერდამში აღოლფ ჰაკერტის გამომცემლობაში.

ცნობილმა ქართველოლოგმა რობერტ სტივენსონმა ჯერ კიდევ 1960 ოელს გამოაქვეყნა სტატია „რუსთაველის თარგმანისათვის“. ამ სტატიაში იგი ისევ აყენებს საკითხს, თუ როგორ უნდა ითარგმნოს „ვეფხისტყაოსანი“, პროზით, თუ ლექსად. რ. სტივენსონი გადაჭრით უარყოფს იმ აზრს, რომ რუსთაველის პოემის თარგმნა ლექსად არის შესაძლებელი. იგი თვლის, რომ ლექსად მთარგმნელი ყოველთვის შეეცდება ისეთი გზით იაროს, რომ გაამართლოს თავისი ნამუშევარი. პროზაულმა თარგმანმა კი „ცხადია, შეიძლება მსხვერპლად შეიოიროს ფორმის მთელი სიმშვენიერე, სამაგიეროდ ძალა შესოევს შეინარჩუნოს შაირების იდენტურობა იმ შემთხვევაში, როდესაც ეს სასურველია, ამასთან შინაარსი იმდენად უნდა დაიცვას, რომ ამით თავისი განზრახვა გაამართლოს“.¹

„ვეფხისტყაოსნის“ ინგლისური თარგმანების შედარებითი შესოავლა ცხადყოფს, რომ მთარგმნელებს სერიოზულ სირთულეებს უქმნის მსოფლმხედველობრივ დებულებათა და სპეციფიკური ცნებებისა და ტერმინების ინგლისურ ენაზე გადმოცემა. ამ შემთხვევაში არ არის საკმარისი ზუსტი ლექსიკური ექვივალენტის პოვნა, რადგან ეს ზოგჯერ

¹ r. stivensoni, rusTvel is TargmisaTvis. - `rusTvel i mofl io l it eraT uraSi~. t. I, gv. 379.

უხერხულ მდგომარეობაში აგდებს მთარგმნელს. საჭიროა ინგლისურ ენაზე გადატანილ იქნას ის დატვირთვა, რაც აქვს ამა თუ იმ ლექსიკურ ერთეულს. ფაქტობრივად „ვეფხისტყაოსნის“ მთარგმნელი მისი კომენტატორიც ხდება. თარგმანის მაღალ დონეზე შესრულებაში დიდი მნიშვნელობა აქვს იმას, თუ რამდენად ზედმიწევნით არის მთარგმნელი დაუფლებული თანამედროვე რუსთველოლოგიაში დაგროვილ ცოდნას. არანაკლებ როლს ასრულებს მთარგმნელის ინტუიტიური ოვდომის უნარიც, რადგან ხშირია შემთხვევა, როდესაც მრავალი მნიშვნელობის მქონე ამბივალენტური ტერმინის ან დებულების ოსტატურად გადათარგმნაში მთარგმნელის ეს თვისება გადამოწყვეტი აღმოჩნდება ხოლმე.

„ვეფხისტყაოსნის“ მთარგმნელები მსოფლმხედველობრივ დებულებათა გადათარგმნისას სხვადასხვაგვარად უდგებიან საკითხს: მარჯორი უორდროპი ყველა სხვა მთარგმნელთან შედარებით უფრო მეტად იცავს სიზუსტის პრინციპს. იგი ა) ცდილობს ინგლისურ ენაში შეარჩიოს ზუსტი ექვივალენტი, რომელიც საჭირო შემთხვევაში მრავალი მნიშვნელობის მატარებელი იქნება; ბ) მაქსიმალურად იცავს გრძელი სიტყვის მოკლედ თქმის პრინციპს; გ) ითვალისწინებს თავისი დროის რუსთველოლოგიის მიღოეებს და გაბატონებულ აზრს, თუმცა ბრმად არ მიჰყვება მას; დ) ტერმინოლოგიის შერჩევაში ხშირად ეყრდნობა ბიბლიას. ამავე დროს, მ. უორდროპის თარგმანის ზოგიერთ პასაჟში ტექსტის თავისებურ ინტერპრეტაციასაც აქვს ადგილი. არის შემთხვევები, როდესაც მთარგმნელს მცდარად ესმის ტექსტი. სიზუსტის პრინციპი, რომელიც ასე აშკარაა და მ. უორდროპის თარგმანს სხვა თარგმანისაგან განასხვავებს, ზოგიერთ შემთხვევაში საკამათოს ხდის ინგლისურ გამონათქვამს.

ე. ურუშაძის თარგმანის თავისებურება მდგომარეობს მთარგმნელის თავისუფალ დამოკიდებულებაში ტექსტის მიმართ, რაც ზოგჯერ სცილდება შემოქმედებითი თავისუფლების ჩარჩოებს.

ცალკე აღნიშვნის ღირსია „ვეფხისტყაოსნის“ ბოლო ორი თარგმანი. მთარგმნელებს რ. სტივენსონსა და ქ. ვივიანს, ახასიათებთ ერთგვარი გამარტივებული მიდგომა თარგმანისადმი. მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ხშირ შემთხვევაში ისინი ზუსტად